

Adroddiad i'r	Cyngor
Dyddiad y cyfarfod	12 Tachwedd 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau / Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl	Strategaeth a Chynllun Ariannol Tymor Canolig ar gyfer 2025/26 i 2027/28

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad yn nodi fersiwn gyfredol y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (SATC) a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) ar gyfer 2025/26 i 2027/28. Mae'r adroddiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cyngor am oblygiadau pennu cyllideb y flwyddyn nesaf (2025/26), gan gynnwys yr arbedion a ystyrir.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. I ymgysylltu â'r holl Aelodau ar gam cynnar yn y broses o bennu cyllideb 2025/26 a hwyluso trafodaethau cynnar am y gyllideb.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y Cyngor yn cymeradwyo y CATC fel y'i nodir yn Atodiad 1 a'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon presennol y mae'r Cynllun yn seiliedig arnynt.
- 3.2. Bod y Cyngor yn adolygu, ystyried, a rhoi gwybod i'r Cabinet am unrhyw sylwadau am y cynigion ar gyfer arbedion fel y'u nodir yn Atodiad 2.
- 3.3. Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r SATC yn Atodiad 3, a'r gwaith sy'n mynd rhagddo i bennu cyllideb gytbwys yn 2025/26.
- 3.4. Bod y Cyngor yn cydnabod, pe na bai sefyllfa'r cyllid gan Lywodraeth Cymru'n gwella, i bennu cyllideb gytbwys fydd angen (i) lleihau rhai gwasanaethau (ii) ariannu gwasanaethau eraill yn uwch oherwydd costau cynyddol a gofynion swyddogaethau

statudol sy'n amddiffyn ein trigolion mwyaf agored i niwed yn bennaf a (iii) chynyddu Treth y Cyngor.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Mae'r Cabinet wedi cytuno i dderbyn diweddariadau rheolaidd am SATC a CATC 2025/26 – 2027/28 trwy gydol y flwyddyn, ac mae wedi ystyried fersiynau diweddaredig yn y cyfarfodydd ym mis Ebrill, mis Gorffennaf a mis Hydref. Mae fersiynau mis Ebrill a mis Gorffennaf o'r SATC a'r CATC wedi eu hystyried gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a Phwyllgor Craffu Perfformiad. Crynhowyd adborth y ddau bwyllgor hyn a'i ystyried gan y Cabinet.

Strategaeth a Chynllun Ariannol Tymor Canolig 2025/26 i 2027/28 – Atodiadau 1, 2 a 3

4.2. Mae Atodiad 1 (CATC) yn nodi rhagamcanion cyfredol y gyllideb ar gyfer 2025/26 – 2027/28 ynghyd â'r rhagdybiaethau sy'n sail i'r rhagamcanion. Wrth i ni symud yn nes at bennu ein cyllideb ar gyfer 2025/26 mae pwysau costau wedi eu hadnewyddu i adlewyrchu gwybodaeth gyfredol sydd ar gael yn y CATC. Mae'r tabl yn parhau i gynnwys ystod o ragdybiaethau i ddarparu amcangyfrifon isel, canolig ac uchel o gostau ar gyfer pob pwysau, gan ddangos ansicrwydd y ffigurau a'r gwaith parhaus i barhau i adnewyddu a mireinio'r rhagamcanion hyn dros y misoedd nesaf. Mae effaith y cynnydd a amcangyfrifir yn Nhreth y Cyngor a chyllid gan Lywodraeth Cymru hefyd wedi ei chynnwys yn y CATC.

4.3. Atodiad 3 yw'r SATC sy'n nodi dull strategol y Cyngor o reoli ei gyllid ac yn amlinellu rhai o'r problemau ariannol a fydd yn wynebu'r Cyngor dros y tair blynedd nesaf.

4.4. Dyma drydydd iteriad y dogfennau hyn ac mae wedi ei lunio gyda'r data a'r wybodaeth oedd ar gael ar ddechrau mis Hydref 2024 (cyn cyhoeddiadau cyllideb hydref 2024 Llywodraeth y DU). Bydd y dogfennau hyn yn parhau i gael eu diweddarau fel y nodir yn y SATC wrth i'r Cyngor baratoi i bennu ei gyllideb ar gyfer 2025/26 yn Chwefror 2025.

4.5. Mae'r Cyngor wedi wynebu her ariannol sylweddol wrth bennu ei gyllideb ar gyfer 2024/25, a fydd yn parhau yn y tymor canolig. Mae hyn oherwydd cyfuniad o ddiffyg cynnydd mewn cyllid gan Lywodraeth Cymru (rhagdybiaeth weithredol), effaith barhaus chwyddiant a chynnydd yn y galw am wasanaethau, yn ogystal â

chymhlethdod yr angen amdanynt. Ni ddylid bychanu maint yr her ariannol sy'n wynebu'r Cyngor. Dyma'r pwyntiau allweddol:

- Mae'n anodd rhag-weld y pwysau costau, ond ar hyn o bryd maent yn amrywio o £12 miliwn i £26 miliwn yn 2025/26 gydag amrediad canolig o £18 miliwn. Rhagwelir amrediadau tebyg ar gyfer 2026/27 a 2027/28.
- Ni roddodd setliad cyllid 2024/25 gan Lywodraeth Cymru unrhyw arwydd o gyllid yn y dyfodol fel y mae wedi'i wneud yn y blynyddoedd diwethaf. Mae cyllid yn y dyfodol o fewn y CATC yn seiliedig ar asesiadau gan Ddadansoddi Cyllid Cymru, gyda gostyngiadau ychydig yn negyddol yn absenoldeb unrhyw beth arall sydd ar gael ar hyn o bryd.
- Mae'r rhagdybiaethau a wneir ynghylch codiadau Treth y Cyngor yn amrywio o 6% i 12% ar gyfer 2025/26 a chyfartaledd hirdymor o 5.5% wedi hynny ar gyfer y ddwy flynedd. Mae'n bwysig nodi nad oes unrhyw benderfyniadau ynglŷn â lefelau Treth y Cyngor ar gyfer 2025/26 wedi eu gwneud eto. Mae hyn yn fater y bydd y Cyngor yn penderfynu arno yn y cyfarfod ym mis Chwefror 2025. Mae rhagdybiaeth ganolig o gynnydd yn Nhreth y Cyngor o 9% ar gyfer 2025/26 yn rhoi £6.8 miliwn ychwanegol, sydd yn mynd i'r afael â thraean o'r bwlch ariannu presennol yn unig.
- Mae'r Cyngor wedi bod yn cynllunio ar gyfer gweithredu i ostwng y gwariant net a ragwelir yn 2025/26 yn sylweddol er mwyn pennu cyllideb gytbwys fel y nodir yn y SATC.

4.6. Gyda rhagolygon presennol y pwysau costau, rhagdybiaethau presennol am gyllid LIC a'r rhagdybiaeth weithredol ar gyfer Treth y Cyngor ar 9%, mae'r bwlch sy'n weddill yn y gyllideb, sef £12 miliwn, yn sylweddol.

4.7. Fel y nodir yn y SATC bydd angen i'r dull o bennu cyllidebau cytbwys dros y blynyddoedd nesaf ganfod arbedion a buddsoddi mewn prosiectau trawsnewidiol. Er mwyn cyflawni arbedion yn 2025/26, cyhoeddwyd targedau canrannol ar gyfer gostyngiadau mewn gwasanaethau, ac mae'r gwasanaethau wedi bod yn gweithio er mwyn eu cyrraedd gan hefyd gydbwysu'r effeithiau ar ddarpariaeth gwasanaethau. Mae llawer o'r gwasanaethau hyn yn rhai statudol. Wedi eu cynnwys yn nhabl cyntaf Atodiad 2 er mwyn i'r Cyngor eu hystyried mae cynigion arbedion cynnar y mae Aelodau Arweiniol a Phenaethiaid Gwasanaeth yn ystyried eu bod wedi eu datblygu'n ddigonol. Yn ail dabl Atodiad 2 ar gyfer ystyriaeth y Cyngor mae cynigion

arbedion y mae Aelodau Arweiniol a Phenaethiaid Gwasanaeth wrthi'n gweithio arnynt i ddarparu mwy o arbedion ar gyfer pennu cyllideb 2025/26.

4.8. Mae llawer o ansicrwydd yn dal i fod ar hyn o bryd a allai newid y sefyllfa ariannol; er enghraifft, efallai y bydd rhagdybiaethau cyflog angen eu newid, gall y cyllid gan Lywodraeth Cymru newid (yn enwedig o ystyried cyllideb ddiweddar Llywodraeth y DU). Mae pob Pennaeth Gwasanaeth yn parhau i ddatblygu cynigion arbedion y bydd angen eu hystyried ynghyd â'r holl opsiynau eraill sydd ar gael i bennu cyllideb gytbwys, gan gynnwys penderfyniadau ynglŷn â Chyllidebau Ysgolion, unrhyw arbedion o gyllidebau corfforaethol a Threth y Cyngor wrth i'r Cyngor nesáu at bennu ei gyllideb ar gyfer 2025/26, sydd yn ofyniad cyfreithiol.

4.9. Mae'n glir, os nad yw sefyllfa'r cyllid gan Lywodraeth Cymru yn gwella, bydd yn rhaid i'r Cyngor wneud penderfyniadau anodd er mwyn cydbwysu cyllideb 2025/26. Bydd y penderfyniadau anodd hynny'n golygu cynnydd yn Nhreth y Cyngor a gostyngiadau mewn rhai gwasanaethau i ariannu pwysau costau sydd y tu hwnt i reolaeth y Cyngor, sy'n cynnwys dyfarniadau cyflog a bennwyd yn genedlaethol a chynnydd yng nghymhlethdod gwasanaethau statudol a arweinir gan alw ym maes gofal cymdeithasol oedolion a phlant.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Mae rheoli cyllidebau'r Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn gosod y sail ar gyfer gweithgarwch ym mhob maes. Mae'r cynigion hyn yn cynnwys dyraniadau i ddal i gefnogi blaenoriaethau corfforaethol a gwasanaeth.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Fel y nodir yn yr adroddiadau cyllideb hyd yma ar gyfer 2025/26. Bydd goblygiadau ariannol a goblygiadau eraill ar gyfer cyllidebau yn y dyfodol yn dod yn gliriach wrth i ni symud strategaeth y gyllideb yn ei blaen.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Cwblhawyd Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer pob cynnig arbedion mawr wrth bennu cyllideb 2024/25. Cafodd pob asesiad ei goladu a'i adolygu gan

swyddogion cynllunio strategol a pherfformiad. Gwnaed hyn i amlygu unrhyw themâu a phatrymau sy'n dod i'r amlwg ac er mwyn rhoi diweddariadau rheolaidd ar yr effaith gyfanredol mewn perthynas â phob un o'r nodau lles. Byddai hyn hefyd yn dangos a oedd yr arbedion yn effeithio'n anghymesur ar unrhyw grŵp gwarchoddedig penodol. Cafodd y rhain eu coladu i ffurfio Asesiad cyffredinol o Effaith ar Les ar gyfer y mesurau gostyngiad cyfunol yn y gyllideb. Diweddarwyd hyn trwy gydol 2024/25.

7.2. Rhoddir proses debyg ar waith wrth bennu cyllideb 2025/26.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Mae Cynllun Cyfathrebu wedi'i ddatblygu ar gyfer y gyllideb er mwyn sicrhau yr ymgynghorir â'r grwpiau canlynol ar yr adegau priodol: Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Tîm Arwain Strategol, y Cabinet, Arweinwyr Grŵp, holl Aelodau'r Cyngor, Fforwm Cyllidebau Ysgolion, Undebau Llafur, ein gweithwyr, busnesau lleol, a'n preswylwyr.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Mae'r Cyngor, ynghyd â phob Cyngor arall yng Nghymru, yn wynebu heriau ariannol digynsail. Nod y SATC yw sicrhau bod y Cyngor yn cyflwyno cyllidebau cytbwys yn y dyfodol. Bydd nodi'r rhagamcanion a'r strategaeth yn yr adroddiad hwn o gymorth i sicrhau bod y Cyngor yn meddu ar wybodaeth gyflawn ac yn barod i bennu cyllideb yn ystod y cyfnod heriol hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Mae'r broses gyllidebol ynddi ei hun yn ddull o reoli risg, gyda'r nod o nodi cynigion ar gyfer y gyllideb, eu hasesu a chytuno arnynt mewn ffordd drefnus a phrydlon. Byddai peidio â chytuno ar y cynigion hyn heb gynnig cynigion posibl eraill yn peryglu cyflawni cyllideb gytbwys ar gyfer 2025/26.

10.2. Mae adran fanwl ar risg wedi'i chynnwys yn y SATC yn Atodiad 3.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.